

Egészségvédelmi jelzések

A munkahelyeken alkalmazandó biztonsági és egészségvédelmi jelzések (Piktogramok)

Fogalom-meghatározások

[2/1998. \(I. 16.\)](#) MüM rendelet a munkahelyen alkalmazandó biztonsági és egészségvédelmi jelzésekről.

- a) biztonsági és egészségvédelmi jelzés (a továbbiakban együtt: biztonsági jelzés): meghatározott mértani forma, szín-, hang-, fény-, képjel (piktogram) emberi testmozgás útján adott olyan információ, amely - az egyéb munkavédelmi követelmények teljesülése mellett - lehetővé teszi, hogy a munkát végzők és a munkavégzés hatókörében tartózkodók időben felismerhessék a veszélyforrásokat (kockázatokat);
  - b) biztonsági jel: meghatározott mértani forma, szín és képjel (piktogram) kombinációjával létrehozott, rögzített elhelyezésű jel;
  - c) tiltó jel: olyan biztonsági jel, amely veszélyes magatartást tilt;
  - d) figyelmeztető jel: olyan biztonsági jel, amely valamely veszélyforrásra hívja fel a figyelmet;
  - e) rendelkező jel: olyan biztonsági jel, amely meghatározott magatartást ír elő;
  - f) elsősegély- vagy menekülési jel: olyan biztonsági jel, amely a vészkijárat helyét, az elsősegélynyújtó helyre vezető utat vagy valamilyen mentési eszköz elhelyezését jelzi;
  - g) tűzvédelmi tájékoztató jel: olyan biztonsági jel, amely tűzvédelmi berendezés, eszköz vagy tűzoltó készülék elhelyezését jelzi;
  - ga) tájékoztató jel: olyan jel, amely a b)-g) pontban megnevezett jelektől eltérő egyéb információt közöl (pl. iránymutató jelek);
  - h) jelzőtábla: biztonsági jelet hordozó tábla, amelynek felismerhetőségét kellő megvilágítás biztosítja;
  - i) kiegészítő tábla: a jelzőtáblával együtt alkalmazott, kiegészítő információt adó tábla;
  - j) biztonsági szín: olyan szín, amelynek meghatározott jelentése van a biztonság szempontjából;
  - k) képjel (piktogram): jelzőtáblán vagy világító táblán alkalmazott sematikus ábra;
  - l) világító jel: átlátszó vagy áttetsző anyagból álló, belülről vagy hátulról kivilágított, vagy fénykibocsátó anyagból készült biztonsági jelet hordozó eszköz,
  - m) hangjel: olyan, előzetesen meghatározott jelentésű akusztikus jel, amelyet természetes vagy szintetizált emberi beszédhang alkalmazása nélkül bocsát ki az arra szolgáló eszköz;
  - n) szóbeli kommunikáció: előre meghatározott formájú, természetes vagy szintetizált emberi hangon történő közlés;
  - o) kézjel: az irányítást végző személy karjának vagy kezének előzetesen meghatározott jelentésű mozgása vagy helyzete, amely veszélyt, illetve szükséges tevékenységet jelez.
- Állandó jelzésnek a c)-g) pontok alatt felsoroltak, időszakos jelzésnek pedig az l)-o) pontok alatt felsoroltak minősülnek.

A munkáltató kötelezettségei

Biztonsági jelzést akkor kell alkalmazni a munkahelyen, ha a munkavállalóra vagy a munkavégzés hatókörében tartózkodó személyre veszélyt vagy ártalmat jelentő veszélyforrás kollektív műszaki védelemmel (pl. elkerítéssel, védőburkolattal), vagy munkaszervezési intézkedéssel teljes mértékben nem küszöbölhető ki. A biztonsági jelzés szükségességének meghatározásakor a munkáltatónak figyelemmel kell lennie a munkahelyi kockázatok értékelésének eredményére. A munkáltatónak gondoskodnia kell arról, hogy a munkavállalók a biztonsági jelzések jelentését és a hozzájuk kapcsolódó munkavállalói kötelezettségeket

elsajátítsák és a foglalkoztatás teljes időtartama alatt ismerjék.

A munkáltató feladata az is, hogy gondoskodjék a kihelyezett jelzések karbantartásáról, azokat a munkakörülmények változásaiból adódóan vagy elhasználódásuk miatt cserélje és a meglétükről a munkahelyi ellenőrzések alkalmával győződjék.

Biztonsági színek

A biztonsági színek jelentése valamennyi biztonsági jelzésben azonos, következők szerint:

Biztonsági szín	Jelentés	Példa
-----------------	----------	-------

A biztonsági jelzések kialakítása és elhelyezése

Az állandó jelzéseket tartósan, nehezen eltávolítható módon kell kihelyezni. A hasonló információtartalmú biztonsági jelzések esetén választani lehet a biztonsági szín és jelzőtábla között, a botlás vagy lezuhanás veszélyének jelzéséhez; valamint a világító jel, hangjel és szóbeli kommunikáció között. A különböző biztonsági jelzések szükség esetén természetesen együttesen is alkalmazhatók.

Mindig figyelemmel kell lenni arra, hogy a jelzés az adott környezetben jól felismerhető legyen. Ezért kerülni kell:

- a) túl sok biztonsági jelzés egymáshoz közeli elhelyezését;
- b) két összetéveszthető világító jel egyidejű alkalmazását;
- c) világító jel alkalmazását hasonló fényforrás közelében;
- d) két hangjel egyidejű alkalmazását;
- e) hangjelzés alkalmazását túl erős környezeti zajban.

A jelzőtábla a környezeti körülményeknek megfelelő, ütésálló és időjárás hatásoknak ellenálló anyagból készüljön. A jelzőtáblát megfelelő magasságban, a látómező és az esetleges akadályok figyelembevételével, jól megvilágított, könnyen hozzáférhető és jól látható helyen, takarásmentesen kell elhelyezni, általános veszély esetén az adott terület határánál vagy bejáratánál, konkrét veszély vagy tárgy esetén pedig annak közvetlen közelében. Ha a természetes megvilágítás nem kielégítő, fluoreszcens festékeket, fényvisszaverő anyagot vagy mesterséges világítást kell alkalmazni. Lényeges, hogy a jelzőtáblát távolítsák el, amint a körülmények megváltozása a használatát szükségtelenné teszi!

A hálózati energiaforrásról működő jelzést adó eszközöket tartalék energiaforrással kell ellátni. A világító, illetve hangjel működésbe lépése azt jelzi, hogy a jelentésének megfelelő tevékenységet meg kell kezdeni. A jelet mindaddig működtetni kell, amíg a tevékenység szükséges. Ha az érintett munkavállalók hallása vagy látása korlátozott (pl. egyéni védőeszköz viselése miatt), a biztonsági jelzés megválasztásakor és alkalmazásakor erre figyelemmel kell lenni.

A tartályokat és láthatóan elhelyezett csővezetékeket, melyekben veszélyes anyagokat vagy készítményeket tárolnak vagy szállítanak, a vonatkozó jogszabályban meghatározott módon címkézni kell (piktogram vagy szimbólum színes háttér előtt), kivéve, ha a tartályt csak rövid időre használják, vagy a tartalmuk gyakran változik. A címkézés

- helyettesíthető figyelmeztető jellel, ugyanazon képjel vagy szimbólum alkalmazásával;
- kiegészíthető járulékos tájékoztatással, például a veszélyes anyag vagy készítmény nevével vagy képletével, illetőleg a veszély részletes ismertetésével;
- a tartályok munkahelyen történő szállításánál pótolható a vonatkozó jogszabályban a veszélyes anyagok szállításához előírt jelekkel.

A jeleket a látható oldalakon tábla, öntapadó címke vagy felfestés formájában kell elhelyezni. A csővezetéken alkalmazott címkék lehetőleg a legveszélyesebb helyek (pl. elzáró szerelvények, csőkötések) közvetlen közelében legyenek.

Ha a helyiségben veszélyes anyagokat vagy készítményeket tárolásnak, a helyiségben figyelmeztető jelet kell elhelyezni, vagy meg kell jelölni, kivéve, ha a termékek csomagolásán vagy tartályukon lévő jelölések ezt szükségtelenné teszik. Jelentős mennyiségű veszélyes anyag vagy készítmény tárolásánál általános veszélyre utaló figyelmeztető jelet lehet alkalmazni, amelyeket mindig a tárolóhely közelében vagy a tárolótérbe vezető ajtón kell elhelyezni.

A kizárólag tűzvédelmi rendeltetésű eszközöket és berendezéseket, illetve tárolóhelyüket az elhelyezésükre utaló táblával, jól felismerhető nagyságú vörös színnel kell jelölni.

Ahol a munkavállalót vagy a munkavégzés hatókörében tartózkodót akadályba ütközésnek, tárgyak vagy személyek esésének veszélye fenyegeti, váltakozó fekete-sárga vagy vörös-fehér csíkozással kell jelezni. A jelzés mérete mindig igazodjék az akadály vagy a veszélyes hely kiterjedéséhez. A sárga-fekete vagy vörös-fehér csíkokat 45°-os szögben és azonos szélességben kell vezetni.

A közlekedési útvonalakat a következők szerint kell jelölni:

- a) ha a helyiség felhasználása és berendezése a munkavállalók védelme érdekében megkívánja, a járművek közlekedési útvonalát jól látható, lehetőleg fehér vagy sárga, folyamatos csíkkal kell kijelölni, figyelemmel a padozat színére is;
- b) a csíkozásokat úgy kell elhelyezni, hogy megfeleljenek a biztonságos távolság követelményeinek a járművek, a környezetükben található tárgyak, valamint a gyalogosok között;

- c) a szabadtéri kiépített munkahelyen az állandó közlekedési útvonalakat, amennyire lehetséges, hasonlóan kell jelölni, kivéve, ha kiépített járda vagy korlát áll rendelkezésre.

A világító jel fénye nem vakíthat, de megfelelően el kell különülnie a környezetétől, figyelemmel az alkalmazási körülményekre is. A jel világító felülete vagy egyszínű, vagy képjelet hordoz meghatározott háttéren. Ha a világító jel folyamatos és villogó fénykibocsátásra is alkalmas, a villogó jelet a nagyobb veszély vagy sürgősség jelzésére kell alkalmazni. A felvillanások időtartamát és gyakoriságát úgy kell megválasztani, hogy biztosítsák a közlés megfelelő észlelését, illetőleg ne lehessen összetéveszteni a folyamatos és a villogó jelzést. Ha villogó jelzést hangjelzés helyett vagy azzal együtt használnak, jelentésük csak azonos lehet. A súlyos veszély jelzésére szolgáló villogó berendezések működőképességét külön felügyelettel vagy tartalék fényforrással kell biztosítani.

A hangjelzésnek jelentősen hangosabbnak kell lennie a környezeti zajszintnél, azonban nem lehet túl hangos vagy fájdalmat okozó, továbbá könnyen felismerhetőnek és más hangjelektől, illetőleg környezeti zajoktól könnyen megkülönböztethetőnek kell lennie. Ha egy berendezés változó és állandó frekvenciájú hangjelet egyaránt ki tud bocsátani, a változó frekvenciát a nagyobb veszély vagy sürgősség jelzésére kell alkalmazni. A menekülésre felszólító hangjel mindig folyamatos legyen.

Szóbeli kommunikáció

A szóbeli kommunikáció rövid (esetleg kódolt) mondatok, kifejezések, szócsoportok vagy szavak formájában történhet. A szóbeli közlés a lehető legrövidebb, legegyszerűbb és a közlő és a hallgató által egyaránt jól érthető nyelven kiadott legyen.

A szóbeli kommunikáció lehet vagy közvetlen (emberi hang), vagy közvetett (megfelelő eszközzel közvetített emberi mesterséges hang).

Ha kézjelzés helyett vagy azzal együtt szóbeli kommunikációt alkalmaznak, a használt szavak jelentését előre meg kell határozni. Szükség szerint kézjelzést vagy szóbeli kommunikációt, illetve ezeket együttesen kell használni veszélyes műveleteket végző személyek irányítására.

Kézjelek

A kézjelek alkalmazásánál a következőket kell szem előtt tartani:

- a) a kézjelnek pontosnak, egyszerűnek, jól láthatónak, könnyen végrehajthatónak, érthetőnek, más jeltől tisztán megkülönböztethetőnek kell lennie. Mindkét kar egyidejű használata esetén a karokat szimmetrikusan kell mozgatni, a két kar egyidejű használata csak szimmetrikusan történhet, és csak egyetlen jelzést adhat;
- b) a jelet adó személy kar- vagy kézjelzés útján ad munkafolyamatra vonatkozó utasításokat a jelet fogadó személynek;
- c) a jelet adónak a munkafolyamat egész lefolyását figyelemmel kell tudnia kísérni anélkül, hogy a munkafolyamat őt veszélyeztetné;
- d) a jelet adó kizárólagos feladata a munkafolyamatra vonatkozó utasítások megadása és a munkavégzés hatókörében tartózkodók biztonságának felügyelete lehet;
- e) ha az előbbi feltételek nem teljesíthetők, további személyt vagy személyeket kell a feladat végrehajtásába bevonni;
- f) a jelet fogadónak a munkafolyamat végrehajtását meg kell szakítania és új utasítást kérnie, ha a kapott utasítást nem tudja kellő biztonsággal végrehajtani;
- g) a jelet adónak a jelet fogadó számára könnyen felismerhetőnek kell lennie, ezért egy vagy több feltűnő ismertetőjelet kell viselnie (pl. kabát, sisak, karszalag, jelzőtárcsa). Az ismertetőjeleknek élénk és lehetőleg azonos színűeknek kell lenniük, és csak a jelet adók használhatják őket.

Szóbeli közlések formája

A szóbeli kommunikáció rövid (esetleg kódolt) mondatok, kifejezések, szócsoportok vagy szavak formájában történhet. A szóbeli közlés a lehető legrövidebb, legegyszerűbb és a közlő és a hallgató által egyaránt jól érthető nyelven kiadott legyen.

A szóbeli kommunikáció lehet vagy közvetlen (emberi hang), vagy közvetett (megfelelő eszközzel közvetített emberi mesterséges hang).

Ha kézjelzés helyett vagy azzal együtt szóbeli kommunikációt alkalmaznak, a használt szavak jelentését előre meg kell határozni. Szükség szerint kézjelzést vagy szóbeli kommunikációt, illetve ezeket együttesen kell használni veszélyes műveleteket végző személyek irányítására.

Kézjelek

A kézjelek alkalmazásánál a következőket kell szem előtt tartani:

- a) a kézjelnek pontosnak, egyszerűnek, jól láthatónak, könnyen végrehajthatónak, érthetőnek, más jeltől tisztán megkülönböztethetőnek kell lennie. Mindkét kar egyidejű használata esetén a karokat szimmetrikusan kell mozgatni, a két kar egyidejű használata csak szimmetrikusan történhet, és csak egyetlen jelzést adhat;
- b) a jelet adó személy kar- vagy kézjelzés útján ad munkafolyamatra vonatkozó utasításokat a jelet fogadó személynek;
- c) a jelet adónak a munkafolyamat egész lefolyását figyelemmel kell tudnia kísérni anélkül, hogy a munkafolyamat őt veszélyeztetné;
- d) a jelet adó kizárólagos feladata a munkafolyamatra vonatkozó utasítások megadása és a munkavégzés hatókörében tartózkodók biztonságának felügyelete lehet;
- e) ha az előbbi feltételek nem teljesíthetők, további személyt vagy személyeket kell a feladat végrehajtásába bevonni;
- f) a jelet fogadónak a munkafolyamat végrehajtását meg kell szakítania és új utasítást kérnie, ha a kapott utasítást nem tudja kellő biztonsággal végrehajtani;
- g) a jelet adónak a jelet fogadó számára könnyen felismerhetőnek kell lennie, ezért egy vagy több feltűnő ismertetőjelet kell viselnie (pl. kabát, sisak, karszalag, jelzőtárcsa). Az

ismertetőjeleknek élénk és lehetőleg azonos színűeknek kell lenniük, és csak a jelet adók használhatják őket.

Fontosabb Biztonsági és egészségvédelmi Jelzések, Piktogramok

[2/1998. \(I. 16.\)](#) MüM rendelet a munkahelyen alkalmazandó biztonsági és egészségvédelmi jelzésekről.

Elsősegélynyújtás

Figyelmeztető jelzések

Menekülő jelzések

Rendelkező jelzések

